

Inzicht in psychische kwetsbaarheid

informatieblad

1 augustus 2018

Datum 1 augustus 2018
Kenmerk 1684114
Onderwerp Knelpunten en oplossingen
Blad 2 van 8

Inhoudsopgave

Definitie.....	3
Mogelijkheden.....	5
Beperkingen.....	6
Waarmee moet een werkgever rekening houden?	7

© 2018 AWWN

De inhoud en ontwerp van dit document is eigendom van AWWN en wordt beschermd door het intellectuele eigendomsrecht. Dit recht gaat op geen enkele wijze over op (rechts)personen die beschikking hebben over dit document.

Het is niet toegestaan de inhoud te vermenigvuldigen, door te sturen, distribueren, verspreiden of tegen vergoeding beschikbaar stellen aan derden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van AWWN.

AWVN is niet verantwoordelijk voor de inhoud van dit document indien de inhoud daarvan is gewijzigd of aangevuld door (rechts)personen die de beschikking hebben gekregen over dit document

Datum 11 juli 2018
Kenmerk 1684009
Onderwerp Knelpunten en oplossingen
Blad 3 van 8

Psychische kwetsbaarheid is een abstract begrip, omgeven door (onbewuste) vooroordelen en stigma's. Dat verklaart de terughoudendheid van veel werkgevers om een werknemer met een psychische kwetsbaarheid aan te nemen. Kennis over deze, overigens heel brede, doelgroep kan de terughoudendheid van een werkgever helpen verminderen of wegnemen.

In veel organisaties werken al mensen met een psychische kwetsbaarheid, maar dat is niet altijd zichtbaar of bekend. Wie zich dat realiseert, kan op een andere manier naar werkzoekenden uit deze doelgroep gaan kijken. Kennis is de eerste stap naar meer draagvlak.

Definitie

De term psychische kwetsbaarheid is nogal abstract. Het is een containerbegrip voor verschillende aandoeningen, die ook verschillen in de mate, waarop ze iemands leven beïnvloeden.

Eén definitie is niet mogelijk, daar is de doelgroep te divers voor. Daarom hieronder feiten en cijfers, om beter inzicht te geven in wat we met een psychische kwetsbaarheid bedoelen.

Cijfers

Ongeveer 43% van alle Nederlanders krijgt zelf te maken met een periode van psychische kwetsbaarheid of een psychische aandoening. Allemaal kennen (of zijn) we dus iemand met een psychische kwetsbaarheid, vaak weten we het echter niet van anderen.

De omschrijving van de doelgroep gebeurt niet diagnosespecifiek (bijv. autisme, depressie). Deskundigen verdelen de doelgroep liever in Common Mental Disorders (CMD) en Ernstige Psychische Aandoeningen (EPA). Ongeveer 75% van de mensen met een psychische kwetsbaarheid valt in de CMD-doelgroep. In 2013 waren er naar schatting 281.000 mensen in Nederland met een EPA. Hiervan is ruim 75% onder behandeling van de GGZ (incl. verslavingszorg).

Diagnose

Onder psychische kwetsbaarheid verstaan we verschillende aandoeningen. Bij mensen met een EPA is er vaak sprake van meerdere, elkaar overlappende diagnoses (comorbiditeit). Onderscheid binnen de doelgroep vindt dus niet plaats op basis van de diagnose, maar op basis van de impact die de kwetsbaarheden hebben in iemands leven. Voorbeelden van stoornissen binnen de definitie van psychische kwetsbaarheid zijn:

- psychotische stoornis (60% van de mensen met een EPA heeft deze diagnose)
- depressie
- angststoornis
- persoonlijkheidsstoornis
- verslaving
- stoornis in het autistisch spectrum.

Datum 1 augustus 2018
Kenmerk 1684114
Onderwerp Knelpunten en oplossingen
Blad 4 van 8

Impact

De impact die een psychische kwetsbaarheid heeft op iemands dagelijks leven is niet afhankelijk van de diagnose. Behandeling is vanzelfsprekend wel diagnosespecifiek.

De verdeling naar impact op iemands leven is drievoudig:

1. Licht (CMD): de persoon ontvangt ambulante, kortdurende behandeling. Hierbij gaat het minder om de vraag hoe iemand naar werk te begeleiden, dan hoe te voorkomen dat de psychische problematiek verergert met als gevolg baanverlies.
2. Midden (CMD): een deel van mensen met een CMD herstelt niet volledig. Deze groep blijft behandeling nodig hebben om stabiel te kunnen functioneren.
 - a. Het is onduidelijk hoe groot deze groep is
 - b. Deze groep heeft grote moeite om een baan te behouden (arbeidsparticipatie daalt naar 30% - 50%)
3. Ernstig (EPA):
 - a. een psychiatrische stoornis, die zorg/behandeling noodzakelijk maakt (niet in symptomatische remissie¹);
 - b. die met ernstige beperkingen in het sociaal en/of maatschappelijk functioneren gepaard gaat (niet in functionele remissie²);
 - c. waarbij de beperking oorzaak en gevolg is van een psychiatrische stoornis;
 - d. die niet van voorbijgaande aard is (structureel c.q. langdurig, ten minste enkele jaren);
 - e. waarbij gecoördineerde zorg van professionele hulpverleners in zorgnetwerken geïndiceerd is om het behandelplan te realiseren.

Een voorbeeld van hoe deze verdelingen in de praktijk wordt ingezet is te zien bij de IPS-methodiek (Individuele Plaatsing en Steun). In Nederland zijn deze trajecten vooralsnog uitsluitend beschikbaar voor mensen die in de EPA-doelgroep vallen. Zij vallen in de zwaarste categorie en zijn dus het moeilijkst naar werk te begeleiden. Later meer over deze methodiek.

¹ Symptomatische remissie: verminderen/afnemen van ziektesymptomen

² Functionele remissie: verminderen/afnemen van beperkingen in sociaal en/of maatschappelijke functioneren

Datum 1 augustus 2018
Kenmerk 1684114
Onderwerp Knelpunten en oplossingen
Blad 5 van 8

Mogelijkheden

Bijna 43% van alle Nederlanders krijgt ooit met een psychische kwetsbaarheid te maken, dat is een dwarsdoorsnede van de bevolking. De mogelijkheden verschillen echter per persoon en dus is maatwerk nodig.

Een psychische kwetsbaarheid manifesteert zich in ongeveer 70% van de gevallen vóór het 25^e levensjaar. Dan is iemand vaak nog bezig met school of een vervolgopleiding. De psychische kwetsbaarheid kan hierop van invloed zijn. Door behandeling of andere oorzaken ziet de jongere zich genoodzaakt te stoppen met zijn opleiding. Het is van belang alert te blijven: papieren diploma's geven niet altijd een volledig beeld van iemands capaciteiten en mogelijkheden. Anderzijds, wie door een psychische kwetsbaarheid langere tijd thuis komt te zitten, re-integreert vaak niet op hetzelfde werkniveau, o.a. door verminderde belastbaarheid. In beide gevallen geven de capaciteiten een betere indicatie van de mogelijkheden dan opleidingsniveau of werkervaring.

Datum 1 augustus 2018
Kenmerk 1684114
Onderwerp Knelpunten en oplossingen
Blad 6 van 8

Beperkingen

Ook 'reguliere' werknemers zullen soms tegen dezelfde beperkingen aanlopen als mensen met een psychische kwetsbaarheid. Hierbij valt te denken aan aantal uren, energieniveau, concentratie en kwetsbaarheden op het sociale vlak. Het gaat dan vooral om de mate waarin een beperking wordt ervaren.

De grenzen van de potentiële werknemer op bovenstaande punten zijn uitgangspunt voor de randvoorwaarden, die nodig zijn voor een succesvolle plaatsing. De beperkingen die de kandidaat voelt en zijn belastbaarheid kunnen veranderen. Een goede opbouw en de juiste begeleiding dragen bij aan verbetering.

Datum 1 augustus 2018
Kenmerk 1684114
Onderwerp Knelpunten en oplossingen
Blad 7 van 8

Waarmee moet een werkgever rekening houden?

Stigma

Psychische kwetsbaarheid wordt nog altijd omgeven door (onbewuste) vooroordelen en stigma. Een eerste stap voor werkgevers en werknemers? Besef dat stigma bestaat en van invloed is op de beeldvorming over iemand met een psychische kwetsbaarheid.

Stigma kan bestaan door onwetendheid, door vooroordelen en door discriminatie bij anderen. Vaak hebben mensen met een psychische kwetsbaarheid door negatieve ervaringen het stigma ook geïnternaliseerd en zijn zich daar (meer) naar gaan gedragen. Daardoor kan een kandidaat terughoudend en onzeker overkomen, bang om niet aan de verwachtingen van de baan/werkgever te kunnen voldoen. Ook de werkgever kan hier bang voor zijn.

Dit komt bij werkgevers voor een belangrijk deel voort uit onwetendheid en vooroordelen, bij de potentiële werknemer is het een gevolg van afwijzingen in het verleden en/of de invloed van de sociale omgeving.

Bewustwording is bij dit thema essentieel. Werkgevers die hier niet 'doorheen kunnen kijken', laten veel potentieel talent onbenut.

Begeleiding

IPS (Individuele Plaatsing en Steun) is op het gebied van betaald regulier werk tot nu toe de enige evidence-based arbeidsre-integratiemethodiek voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. IPS is onderdeel van het herstel van het individu en onder begeleiding van een trajectbegeleider zoeken kandidaat en behandelteam vanuit de capaciteiten en wensen van de potentiële werknemer een match met een werkgever. De trajectbegeleider fungeert als spin in het web. Deze is enerzijds betrokken bij overleggen van het behandelteam en heeft aan de andere kant nauw contact met de werkgever. Op alle momenten staat cliënt centraal. Door het contact dat zo ontstaat tussen de zorg en de werkgever, kunnen partijen adequaat inspelen op eventuele knelpunten en deze tijdig opvangen. Maatwerk en persoonlijk begeleiding zijn de kern van de aanpak. In Nederland wordt dit momenteel alleen ingezet voor mensen uit de EPA-doelgroep. In de Verenigde Staten zet men het al langer ook succesvol in voor andere groepen die een drempel tot de arbeidsmarkt ervaren, zoals o.a. statushouders en ex-gedetineerden.

Veel meer informatie over mensen met een psychische kwetsbaarheid vindt u op <https://www.kenniscentrumphrenos.nl>

Datum 11 juli 2018
Kenmerk 1684009
Onderwerp Knelpunten en oplossingen
Blad 8 van 8

Postadres Postbus 93050
2509 AB Den Haag
Bezoekadres Bezuidenhoutseweg 12
2594 AV Den Haag
Telefoon 070 850 86 00
Fax 070 850 86 01

AWVN-werkgeverslijn
Telefoon 070 850 86 05
E-mail werkgeverslijn@awvn.nl

Web www.awvn.nl

Vooruitgang door vernieuwend werkgeven

